

Styre

Universitetsstyret

Arkivsaksnr.

26/60634

Saksnr.

67/26

Dokumentdato

01.09.2026

Møtedato

10.09.2026

Revidert politikk for åpen forskning

Henvisning til bakgrunnsdokumenter

- Styresak 101/20, [*Politikk for åpen vitenskap ved Universitetet i Bergen*](#)
- Styresak 108/22, [*Rettighetsordning for åpen tilgjengeliggjøring av vitenskapelige publikasjoner*](#)
- [*Nasjonale mål og retningslinjer for åpen tilgang til vitenskapelige artikler*](#)
- [*Nasjonal strategi for tilgjengeliggjøring og deling av forskningsdata*](#)
- [*Digitalings- og forvaltningsdepartementet: Dataforvaltningsloven. Prop. 54 LS \(2025-2026\)*](#)

Saken gjelder

Universitetsstyret vedtok politikk for åpen vitenskap ved Universitetet i Bergen i styresak 101/20 i 2020. Universitetsledelsen har bedt om en revisjon av politikken. I den foreslåtte politikken er det et skjerpet fokus på åpen tilgang til vitenskapelige publikasjoner og resultater av kunstnerisk utviklingsarbeid, samt forskningsdata. Som en følge av denne spissingen har man endret benevnelse fra «åpen vitenskap» til «åpen forskning». Man har funnet det hensiktsmessig å skille mellom overordnet politikk og tilretteleggende tiltak. Den foreslåtte politikken beskriver derfor ikke tilretteleggende tiltak. Universitetsstyret blir orientert om disse på et senere tidspunkt.

Forslag til vedtak

Universitetsstyret vedtar politikk for åpen forskning ved Universitetet i Bergen.

Tore Tungodden

universitetsdirektør

01.09.2026/Maria-Carme Torras/Paul Simon Svanberg

Revidert politikk for åpen forskning

Bakgrunn

Åpenhet og deling av forskningsresultater er grunnleggende for kunnskapsutviklingen. Samfunnsendringer drevet frem av blant annet teknologisk utvikling, økt digitalisering og kunstig intelligens, har skapt nye muligheter, men også nye utfordringer for forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid. Kunnskap skal ideelt sett kunne deles fritt på tvers av landegrenser, men dette har lenge vært utfordret av ubalanser i den globale kunnskapsarbeidsdelingen. Internasjonalt forskningssamarbeid kan også bli påvirket av geopolitisk uforutsigbarhet. Med dette bakteppet har universitetsledelsen bedt om en revisjon av UiBs politikk for åpen vitenskap vedtatt i 2020.

UiBs gjeldende politikk for åpen vitenskap gjelder for forskning, utdanning og formidling som skjer ved UiB. Prinsippene for åpen vitenskap skal legges til grunn for alt forskningssamarbeid UiB deltar i. Politikken er inndelt i fem områder:

1. Åpen tilgang til vitenskapelige publikasjoner og resultater av kunstnerisk utviklingsarbeid
2. Åpne forskningsdata
3. Åpen innovasjon
4. Åpne læringsressurser
5. Folkeforskning

Etter innspill fra Forskningsutvalget, dekanmøtet og rektoratet, har man valgt å videreføre åpen tilgang til vitenskapelige publikasjoner og åpne forskningsdata i revidert politikk, samt å ikke videreføre åpne læringsressurser, åpen innovasjon og folkeforskning. På bakgrunn av nevnte fokusering, endres også benevnelse fra **politikk for åpen vitenskap** til **politikk for åpen forskning**.

I arbeidet med å revidere politikken, har man sett det hensiktsmessig å skille mellom politikken på den ene siden, og retningslinjer og tilretteleggende tiltak som er av mer administrativ og forvaltningsmessig karakter, på den andre.

Status for de forskjellige områdene i UiBs gjeldende politikk for åpen vitenskap

I dette avsnittet presenterer vi status for de fem områdene i UiBs politikk for åpen vitenskap:

1. Åpen tilgang til vitenskapelige publikasjoner og resultater av kunstnerisk utviklingsarbeid
2. Åpne forskningsdata
3. Åpen innovasjon
4. Åpne læringsressurser
5. Folkeforskning

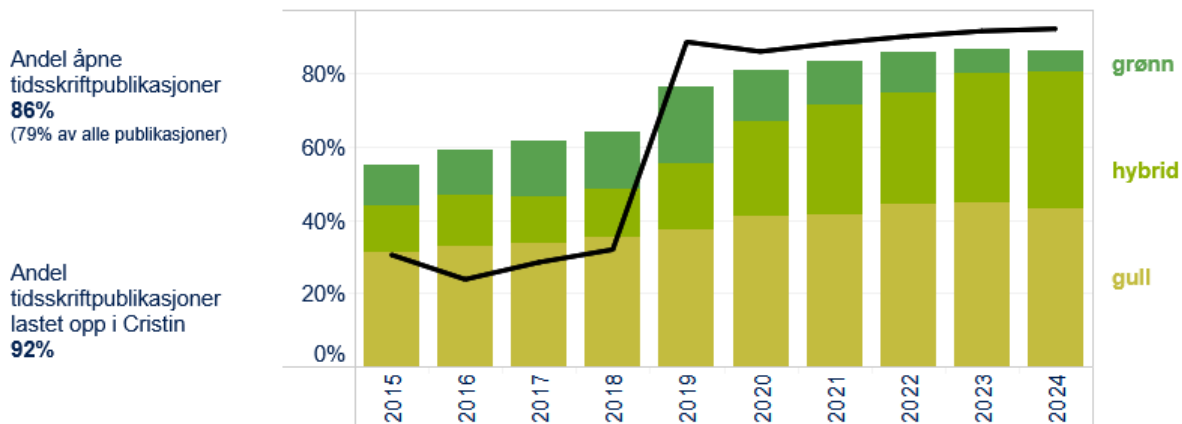
For hvert område redegjøres det for hvorvidt det videreføres i politikk for åpen forskning med begrunnelse dersom ikke.

Åpen tilgang til vitenskapelige publikasjoner og resultater av kunstnerisk utviklingsarbeid

UiBs politikk slår fast at vitenskapelige publikasjoner og resultater av kunstnerisk utviklingsarbeid skal være åpent tilgjengelige, i tråd med nasjonale og internasjonale retningslinjer (KD, Forskningsrådet og EU).

I 2024 ble 79 prosent av alle UiBs vitenskapelige publikasjoner utgitt med åpen tilgang, herunder 84 prosent av tidsskriftartiklene. 43 prosent av tidsskriftartiklene ble utgitt i publiseringskanaler som i helhet er offentlig tilgjengelige («gull åpen tilgang», se mye brukt [inndeling av tilgangsmodeller](#)). 92 prosent av artiklene er deponert i Nasjonalt vitenarkiv (NVA, tidligere Cristin).

Prosentandel åpne tidsskriftpublikasjoner og tidsskriftpublikasjoner lastet opp i Cristin

Sektoren har kommet langt i målsettingen om fri tilgang til vitenskapelige publikasjoner. UiB har iverksatt en rekke tiltak for å oppfylle målene om åpen tilgang i politikk for åpen vitenskap på en slik måte at kravene fra KD, NFR og EU innfris. Vi nevner blant annet:

- UiB har engasjert seg i Sikts utvikling av Nasjonalt Vitenarkiv (NVA), og tatt det i bruk som arkiv for åpen tilgjengeliggjøring.
- UiB tilbyr en publiseringsplattform med teknisk støtte for åpne tidsskrift gjennom tjenesten Bergen Open Access Publishing (<https://boap.uib.no/>).
- UiB deltar i forhandlingsarbeidet med nasjonale «publiser og les»-avtaler, i samarbeid med SIKT og resten av BOTT-institusjonene. «Publiser og les»-avtaler med de store forlagene gir både lesetilgang til forlagets tidsskrift og mulighet for UiBs forskere til å publisere i dem med åpen tilgang.
- UiB har inngått rammeavtaler for publisering med gull åpen tilgang publisering med en rekke andre forlag.
- UiB vedtok i 2022 en institusjonell rettighetspolitikk som sikrer forskere retten til selv å bestemme hvordan deres vitenskapelige publikasjoner skal gjøre åpent tilgjengelig.
- Universitetsbiblioteket tilbyr rådgivning og har utarbeidet en portefølje av kurs for å dekke kompetansebehov i organisasjonen knyttet til vitenskapelig publisering.

Åpen tilgang til forskningsdata

Målsettingen i politikken er at data som er et resultat av de ansattes forskningsaktivitet skal klargjøres og tilgjengeliggjøres for gjenbruk, i tråd med FAIR-prinsippene. For å forvalte området er det etablert en arbeidsgruppe bestående av representanter fra

Universitetsbiblioteket (UB), Forsknings- og innovasjonsavdelingen (FIA) og IT-avdelingen (ITA). UB har utarbeidet omfattende netjtjenester og kurs rettet mot vitenskapelig ansatte, og er pådriver for utvikling av nasjonale tjenester for datahåndteringsplaner.

UiB legger til rette for lagring og deling av åpne, ikke sensitive forskningsdata, i det internasjonale generiske arkivet Dataverse.no, som brukes av BOTT-universitetene og andre UH-institusjoner. Et anvendelsesområde har vært å tilgjengeliggjøre grunnlagsdata knyttet til artikler i tråd med krav fra publiseringskanaler. Per februar 2026 er det arkivert 167 UiB-datasett i dataverse.no. UiB tilbyr infrastruktur som gir åpen digital tilgang til kulturarvmateriale (f.eks. [Marcus](#), [SAML – Digitalisering av norske tradisjonsarkiv](#)) og språksamlingene (f.eks. [Termportalen](#) and [ordbøkene.no](#)).

UiB er medlem av [European Open Science Cloud Association](#) (EOSC-Association). EOSC har som mål å utvikle et nettverk av infrastruktur for FAIR forskningsdata og tjenester for forskere i Europa. EOSC skal ikke bare fremme åpen vitenskap, men også styrke Europa som forskningsregion på tvers av lands- og disiplinsgrenser. UiB er også medlem av den norske noden i [Research Data Alliance](#) (RDA), et globalt nettverk som også arbeider for datadrevet forskning og forskningsdatadeling.

Gjennom SAFE arbeider UiB, sammen med UiO og NTNU, for å utvikle nasjonale tjenester for sensitive data - [NORTRE](#), på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet (KD).

UiB ved IT-avdelingen, SAFE og Det medisinske fakultet samarbeider med FHI i et nasjonalt nettverk under Universitets- og høyskolerådet og de regionale helseforetakene, om forberedelser til implementering av og deltagelse i [The European Health Data Space](#).

Åpen innovasjon

«Åpen innovasjon» er et sentralt begrep i EUs og forskningsrådets politikk for åpen vitenskap. I praksis er UiB utelukkende involvert i åpen innovasjon, fordi innovasjonsarbeidet utvikles i samarbeid med eller via andre aktører. I samarbeidsprosjekt med næringslivet har kontraktforhandlinger ofte fokus på eierskap til resultat, og UiBs innstilling er vanligvis størst mulig åpenhet med muligheter for offentlig publisering av forskningen.

Den viktigste oppfølgingen av åpen innovasjon har vært rettet mot avklaring av retningslinjer for immaterielle rettigheter (IPR). Man ønsket å forsikre seg om at UiBs tilnærming til innovasjon ikke kunne bli til hinder for tilrettelegging for kommersialisering gjennom patentering og lisensiering. En arbeidsgruppe leverte i 2024 en rapport og forslag til ny IPR-politikk, som anbefalte å styrke ansattes uttelling i kommersialiseringsprosjekt. Universitetsstyret vedtok oppdatert IPR-politikk i [sak 88-25](#) som fulgte opp denne anbefalingen.

Åpen innovasjon og akademisk frihet er behandlet i et eget avsnitt i UiBs politikk for immaterielle rettigheter. Vi anser derfor åpen innovasjon for å være allerede ivaretatt og videreføres derfor ikke i revidert politikk for åpen forskning.

Åpne læringsressurser

Målet for politikken er at ansatte og studenter skal lage, publisere, dele og bruke åpne læringsressurser som en integrert del av den forskningsbaserte undervisningen. Politikk for åpne læringsressurser ble fulgt opp i en [utredning](#) som undersøkte forhold knyttet til opphavsrett, personvern og kvalitetssikring og åpen deling. Utredningen pekte på at det er sammensatte forutsetninger for god delingskultur og forskjellig praksis i fagmiljøene. Utredningen ble behandlet av Forskningsutvalget [juni 2021](#).

Digitale læringsressurser (DLR) ble etablert som en nasjonal tjeneste for deling av åpne læringsressurser driftet av Sikt. UiB tok denne tjenesten i bruk. [DLR ble lagt ned av Sikt](#) i mai 2025 på grunn av lav deltakelse og lite bruk.

UiBs samarbeid om [Viten-TV](#) er annet et eksempel på nasjonal satsing for å dele læringsressurser av høy kvalitet.

Regjeringen stiller ikke krav om deling av åpne læringsressurser, i motsetning til vitenskapelige artikler og forskningsdata.

Åpne læringsressurser er en av flere elementer i en større kontekst av *åpen utdanning*, sidestilt med åpen forskning, og vil utvikles og ivaretas i egne prosesser ved UiB.

Åpne læringsressurser vil derfor ikke videreføres i revidert politikk for åpen forskning.

Folkeforskning

Folkeforskning skal gi medborgere større kunnskap om forskning, synliggjøre universitetet og styrke forskningen. Begrepet dekker to ulike former for involvering: brukarmedvirkning fra grupper som er relevant for forskningen, eksempelvis pasienter i medisinsk forskning, og fri medvirkning fra interesserte borgere, eksempelvis bidrag i store naturkartlegginger. Kultur for å involvere borgere i forskningsprosesser varierer mye mellom faggrupper og disipliner.

UiBs politikk peker på en utprøvende tilnærming til nye samarbeidsformer med medborgere i forskningsprosesser. Folkeforskning og brukarmedvirkning er fremdeles et prioritert område i Forskningsrådets politikk for åpen forskning.

Sentralt har UiB fulgt med på nasjonale initiativ fra forskningsrådet, og presentert prosjekter basert på folkeforskning i forskningsutvalget. Gitt at slik medvirkning kan sies å være knyttet til metodevalg i de enkeltprosjekter, som utvikles i fagmiljøene etter etablerte forskningsetiske

retningslinjer, anser UiB det som lite hensiktsmessig å utforme generelle tiltak på sentralt nivå. På bakgrunn av dette vil ikke folkeforskning videreføres i revidert politikk for åpen forskning.

Oppsummering av prosess og internhøring ved UiB

Forslag til revidert politikk for åpen vitenskap er forankret i Forskningsutvalget, i dekanmøtet og i rektoratet. I tillegg ble forslaget til revidert politikk for åpen forskning sendt på internhøring 23. juni 2026 med høringsfrist 17. august.

Alle høringsinnspillene stiller seg positive til forslaget til revidert politikk for åpen forskning. Avgrensning fra fem områder i gjeldende politikk for åpen vitenskap til to områder i forslaget støttes. Alle høringsinnspillene støtter navneendring fra “åpen vitenskap” til “åpen forskning” som følge av denne avgrensningen. Alle høringsinnspillene støtter at politikken holdes på overordnet nivå og at tilretteleggende tiltak behandles for seg.

Noen av innspillene har på forskjellige måter vektlagt at fagfeltenes egenarter må ivaretas, noe som er hensyntatt i forslag til revidert politikk.

Flere av høringsinnspillene vektlegger viktigheten av kvalitet. Flere finner det positivt at politikken uttrykker bevissthet om at åpenhet og deling av forskningsresultater må skje innenfor praktiske, etiske og juridiske rammer.

Det kom noen innspill om hvordan man mener arbeidet med å utvikle tilretteleggende tiltak bør innrettes. Man noterer seg disse til det videre i arbeidet med tilretteleggende tiltak.

Universitetsdirektørens sine kommentarer

Politikk for åpen forskning skal bidra til UiBs fagmiljø kan levere forskning på høyt internasjonalt nivå og at kunnskapen kan deles og etterprøves. Ansvar for oppfølging av politikk for åpen vitenskap er lagt til Forskningsutvalget.

De teknologiske og samfunnsmessige rammene for forskning er i kontinuerlig endring. Ved å skille mellom den overordnede politikken som vedtas av universitetsstyret, og mer konkrete tilretteleggende tiltak som er i universitetsdirektørens linje, blir UiB bedre i stand til å utvikle og levere de tjenestene fagmiljøene og de vitenskapelig ansatte trenger. Dette fordrer tett samarbeid og dialog mellom faglig og administrativ linje. For at tilretteleggende tiltak best mulig skal dekke behovene ved UiB, skal Forskningsutvalgets også være involvert i utforming av tilretteleggende tiltak. Universitetsstyret skal orienteres om status for tilretteleggende tiltak for åpen forskning i 2027.

Politikk for åpen forskning ved Universitetet i Bergen

Innledning

Åpenhet og deling av forskningsresultater er grunnleggende for kunnskapsutviklingen. Som en del av UiBs strategi for forskning på høyt internasjonalt nivå, fremmer UiB åpen forskning og god forskningsetisk praksis.

Samfunnsendringer drevet frem av blant annet teknologisk utvikling, økt digitalisering og kunstig intelligens har skapt nye muligheter, men også nye utfordringer for forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid. Forskning av høy kvalitet gir oss kunnskap vi kan stole på. Økt tilrettelegging for etterprøvbarhet, reproduserbarhet og overførbarhet kan i møte med gjennomgripende samfunnsutviklinger bidra til å styrke tilliten til forskningen.

Regjeringen, forskningsrådet og EU forutsetter åpen tilgang til vitenskapelige publikasjoner og forskningsdata fra prosjekter de har medfinansiert slik at kunnskapen derfra kan deles likt med alle både i og utenfor akademien.

Kunnskap skal ideelt sett kunne deles fritt på tvers av landegrenser, men dette har lenge vært utfordret av ubalanser i den globale kunnskapsarbeidsdelingen. Internasjonalt forskningssamarbeid utfordres også av geopolitisk uro, men gjennom deling av forskningsresultater, -metoder og -data kan åpen forskning bidra demokratiserende til utviklingen i det globale forskersamfunnet.

UiBs politikk for åpen forskning er basert på prinsippet om at forskningen og dens prosesser skal være så åpne som mulige og så lukkede som nødvendige. Det vil si at forskning og forskningsprosesser skal gjøres åpent tilgjengelige med mindre legitime hensyn som sikkerhet, personvern, juridiske forhold eller konkurransehensyn står i veien.

Virkeområde

Åpen forskning omfatter i utgangspunktet hele spekteret av vitenskapelig og kunstnerisk aktivitet, men UiBs politikk for åpen forskning gjelder især for:

- Vitenskapelige publikasjoner og resultater av kunstnerisk utviklingsarbeid
- Forskningsdata og -databaser

UiB fremmer vitenskapelig og kunstnerisk praksis hvor prosesser og resultater er åpent tilgjengelige under vilkår som bidrar til deling, gjenbruk, samarbeid og samfunnsansvar.

Åpen tilgang til vitenskapelige publikasjoner og resultater av kunstnerisk utviklingsarbeid

UiB har i tråd med regjeringens retningslinjer som mål at vitenskapelige publikasjoner og resultater av kunstnerisk utviklingsarbeid skal være åpent tilgjengelige. Dette bidrar til at forskning og kunnskap kan deles, spres og gjenbrukes av forskere, næringsliv og samfunn på tvers av landegrenser.

Tilgang til kunnskap og fri meningsutveksling er en grunnleggende forutsetning for et velfungerende demokrati. UiB har derfor sikret alle sine ansatte rett til å dele sine vitenskapelige artikler med åpen tilgang.

UiB skal i nasjonale og internasjonale nettverk og samarbeid, fremme kvalitetssikrede og bærekraftige tilnærminger til åpen tilgang til vitenskapelige publikasjoner. UiB skal arbeide for et mangfold av åpne publiseringsmuligheter, som ivaretar bredden av faglige behov i våre forskningsmiljøer.

Åpne forskningsdata, etterprøvnbarhet, og reproduserbarhet

Åpenhet om og deling av forskningsprosesser, metoder, og data ligger til grunn for god forskningsetisk praksis. UiB har som mål at data frembrakt av vår forskningsaktivitet skal klargjøres og tilgjengeliggjøres for deling og viderebruk i tråd med dataforvaltningsloven, samt FAIR-prinsippene, nemlig at forskningsdata være gjenfinnbare, tilgjengelige, samhandlende og gjenbrukbare.

Forskningsdata skal som en hovedregel tilgjengeliggjøres slik at verdiene i dataene kan viderebrukes best mulig. Slik fremmes langsiktig forskning av høy kvalitet og integritet.

UiB skal når det er praktisk mulig i tillegg legge til rette for at blant annet

- Forskningsdata og -databaser
- Kildekode, dataprogrammer og tilhørende dokumentasjon
- Bilde- og videomateriale

som skapes i forbindelse med forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid kan tilgjengeliggjøres og deles.

Lagring og tilgjengeliggjøring av forskningsdata skal gjøres i tråd med gjeldende retningslinjer og juridiske rammer som personvern, samtykke, informasjonssikkerhet, forretningshemmeligheter og immaterielle rettigheter (IPR).

UiB skal i nasjonale og internasjonale nettverk og samarbeid fremme åpen tilgang til forskningsdata og FAIR-prinsippene. UiB skal bidra til infrastrukturer hvor åpne forskningsdata kan lagres, viderebrukes og forvaltes langsiktig og i tråd med gjeldende regelverk.

19.08.2026/Lene Seim/Paul Simon Svanberg/ Maria-Carme Torras (avd.dir)